

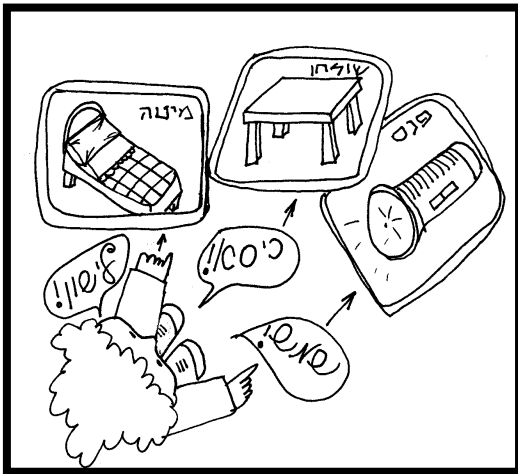
פיתוח כישורי השפה
בידוי המשפחה
חוקרת הדרכה להורים חכמים ואוהבים
"שיום ופליפת המלים"

חברה ואיירה: אדית נש, קלינאית תקשורת

אין לשכפל, להעתיק ולאחסן במאגרי מידע, לשדר או לטרוק בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או אחר. שימוש מסחרי מכל סוג בחומר הכלול בחוברת אסור בהחלט, למעט הוראה מפורשת בכתב מן המחברת. הטקסט מנוסח בלשון זכר מטעמי נוחות אך מתייחס לשני המינים בשוויון מוחלט.

קשיי שיום ופליפה אחסון הפקסיקון (אוצר המלים)

לעיתים ילדנו מתקשה לשלוף מילים מהזיכרון: נראה כי המילים עומדות בקצה לשונו אך אינן מצליחות לצאת החוצה...

לעיתים ילדנו שולף מילים "דומות" למילים הנכונות שרצה או התבקש לומר, כמו "פרה" במקום "סוס", או "פלח" במקום "פרח".

לעיתים ילדנו נעזר בפנטומימה או הצבעות, משתמש במילים כמו "זה", "ככה", "את זה" במקום לומר את המילה המתאימה...

כאשר לילדנו תופעות שכאלה, יתכן ומדובר בבעיית שליפה ו/או שיום.

נדמיין כי בראשנו מספר מגירות בהן נאחסן מחדש את כל המלים. נמיין אותן לפי התוכן, לפי השורש, לפי הצליל...

בכל מגירה שלט המתאר את סוג המלים השמורות בה, לדוגמה: "כלי עבודה", "כלי נגינה", "בגדים", "משפחת המלים כ-ת-ב", "משפחת המלים ד-ר-ג", "מלים המתחילות ב-/ba/", "מלים המסתיימות ב-/dur/", וכו'.

לעיתים נצטרך לאחסן את אותה המילה בכמה מגירות שונות (לדוגמה, המילה "כדור" תופיע במגירת "משחקים", במגירת "מילים מתחילות ב-/ka/", במגירת "משפחת כ-ד-ר", וכו'). כעת נשתדל להימנע מסיבוכים, כך שנגש ישר לענייננו...

הרעיון הוא להרחיב את אוצר המלים וכן "לאחסן מחדש" את המלים הקיימות. נעשה זאת על ידי תרגול פשוט:

יש לזכור כי לכל ילד יכולת וקצב למידה שונים, כך שאנו נבצע את הפעילויות בקשב רב, לפי הרמה והקצב של ילדנו: נתאים את עצמנו אליו ולא להפך!.

כללים לפעילות מהנה:

"לא נעשה לילדנו מה שלא הינו רוצים שיעשו לנו".

משפט מוכר? בואו ניישם אותו!

-יש למנוע כישלון. תפקידנו הוא לחזק את הביטחון העצמי של ילדנו, לעודד שיתוף ברצון, בשמחה, בכיף.

לא מומלץ "להטריד" את ילדנו בשאלות כגון "מה זה?", "איך

קוראים לזה?", "איזה צבע זה?" וכו'.

מומלץ לכוון אותו בחוכמה על מנת שיתחיל להשתמש יותר במלל

ושהמילים בהן משתמש יהיו מתאימות, מדויקות.

יש לחזק ולעודד את ילדנו. חשוב לא לעורר אצלו תסכול;

אם הילד יחוש שאינו עומד בציפיותינו, אנו עלולים לאבד את

שיתוף הפעולה שלו.

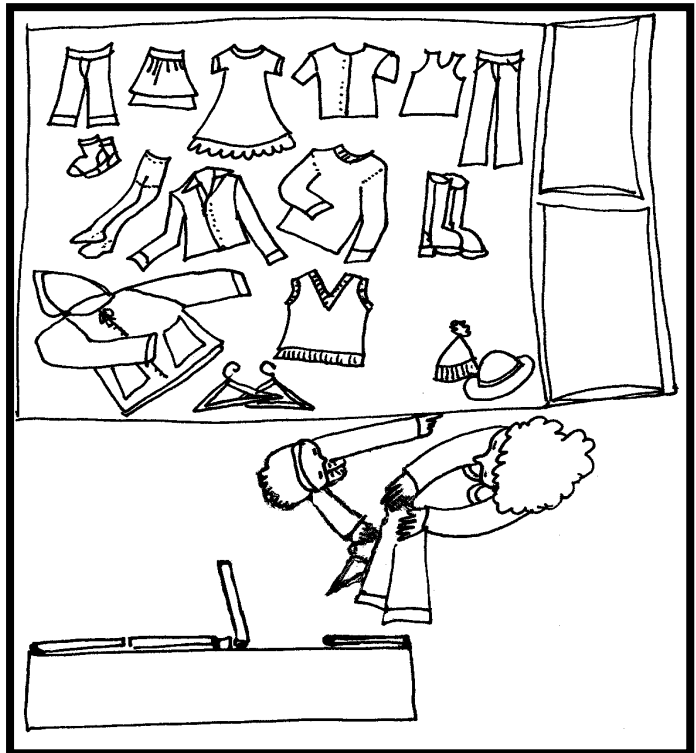
אנא אדרק... "מיון פרטים לפי קטגוריה".

לצורך ההדגמה, בחרנו בקטגוריית "בגדים".
מומלץ להתמקד בקטגוריה אחת בלבד, לפחות במהלך שבוע ימים.
עלינו להפוך את הבית/שגרה/פעילויות היומיומיות לסביבה מעשרת ומפתחת כישורי שפה.

א. שלב האחסון:

אנו-המבוגרים- נשיים את שמות הפרטים בזמן שילדינו מקשיב וחווה את החוויה של המיון (נגיד משפטים כגון "אלה מכנסיים, מכנסיים ארוכים, לובשים אותם בחורף. זוהי חולצה, היא מכופתרת, יש לה כפתורים מקדימה, היא לבנה, שייכת לאבא. זוהי גופייה, אלה גרביים, הינה החצאית החדשה שלי..." וכו').

בתפקידנו "להדביק" תוכן לכל מילה, כך שילדנו יאחסן את המילים יחד עם פירושן.

ב. שלב השליפה:

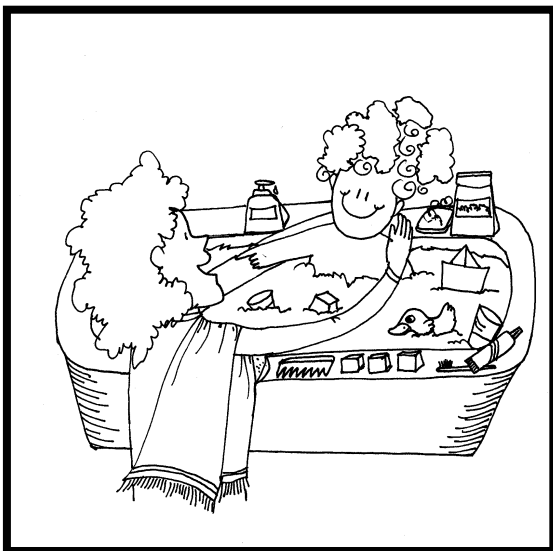
נעודד את ילדנו לומר את שמות הפרטים שאנו שיימנו בשלב הראשון. נעשה זאת באופן עקיף, **לא על ידי שאלות ישירות**: "בני, תקפל בבקשה את הדברים האלה **שגורבים ברגליים** לפני שנועלים את הנעליים...תזכיר לי בבקשה... איך קוראים להם?...זוג מה?...".

אנו נתייחס לקטגוריה אחת במהלך שבוע ימים.
לדוגמה, אם נבחר בקטגוריה "כלי תחבורה", נדגיש את השבוע להכרת כל כלי הרכב: נשחק משחקים קשורים למכוניות, אופנועים, מטוסים וכו', נצייר ציורים בנושא, נשיר/נחבר שירים מתאימים ("האוטו שלנו...", "אווירון..."), נשיים את כל כלי הרכב שרואים בדרכנו לגן, נגלוש באינטרנט באתרים הקשורים לקטגוריה.

[illegible]

המדגישות את הקשר המורפולוגי: "אני גורבת גרביים, ואתה? גרבת גרביים הבוקר?".

רשימת שמות עצם (דברים) ומושגים הקשורים לאמבטיה	רשימת פעולות הקשורות לאמבטיה
סבון/ריח	לסבן/להריח
ספוג	לשפשף/לספוג
מגבת/רטוב/יבש	לנגב/להתנגב/לייבש
שמפו	לחפוף
מסרק	לסרק/להסתרק
מים	לשטוף/לקלח/לרחוץ/לנקות/לזרום
מברשת שיניים/משחת שיניים	לצחצח/למרוח/להבריק/להבריש
וכ"ו	וכ"ו

לפי השורש (הערנות המורפולוגית)

"ניחוש בלגו"

משחק חמוד אשר באמצעותו לומדים לשייך מלים לקטגוריות, מזהים תכונות, מתרגלים "תיאור מילולי" וכן מפתחים מודעות בצלילי השפה.

כלי משחק: חפצים/תמונות, קופסא.

מטרת המשחק: לנחש מהו החפץ הנסתר.

מהלך המשחק: כל משתתף, בתורו, יחביא חפץ או תמונה בתוך קופסא (יש להשתמש בחפצים הקשורים לנושא של השבוע).
יתר המשתתפים יגלו מהו החפץ החבוי, באמצעות שאלות מכוונות.

בפעמים הראשונות, ילדנו יתקשה לשאול שאלות ואפילו יגלה לנו מייד מהו החפץ הנסתר!
עלינו להיות סבלניים ולעשות "כאילו" לא שמענו- לא ראינו- לא גלינו.
לאחר מספר חזרות, ילדנו יבין/ילמד את מהלך המשחק וכן את רצף השאלות אשר כדאי לשאול.

להלן מערך שאלות מכוונות:

1. "לאיזו משפחה זה שייך?" (כלי אוכל, מאכלים, כלי רכב, בגדים, כלי עבודה, כלי רחצה, רהיטים, כלי מוסיקה, כלי מטבח, כלי כתיבה, משחקים, בעלי חיים, הצומח).
2. "מה עושים עם זה?", "למה משתמשים בו?", "מה הוא עושה?" (אוכלים עם זה, אוכלים את זה, נוסעים, לובשים וכ"ו).
3. "איך הוא נראה?", "מאיזה חומר עשוי?" וכ"ו (בשלב זה, נשאל שאלות המעודדות תיאור מילולי. נשתדל לכוון את שאלתנו לתיאור התכונות הרלוונטיות בלבד: לדוגמה, "צבע" אכן רלוונטי ל"פיל" – כי רוב הפילים הם אפורים – אך אינו רלוונטי ל"בלון" – בלון יכול להיות בכל צבע).
4. "מהי התכונה הייחודית שלו?", "מה מאפיין אותו?", "מה מיוחד בו?" (לדוגמה, החדק של הפיל, הצוואר הארוך של הג'ירף).
5. "במה זה מתחיל?" (אנו מחפשים את הרמז הפונולוגי, והוא בהתאם לגיל/רמה של ילדנו, לדוגמה: "גלגל" מתחיל ב-"gal/", "גלגל" מתחיל ב-"g/").

פעילויות נוספות:

יש ללוות כל פעילות במלל (בשיום ובתיאור הפרטים/התהליך).

*"אני מתלבש/ת": במהלך תהליך ההלבשה, מספרים מה לובשים; ניתן גם לשתף את ילדנו בבחירת הבגדים שילבש למחרת ולספר "מה נלבש מחר".

*"חנות הבגדים שלי": לגזור תמונות של בגדים ולהדביקן על דף ("חלון הראווה של החנות").

*"מלבישים את הילד/ה": לצייר ולצבוע בגדים של ילד/ילדה ולהדביקם על דמות מצוירת.

*לשתף את ילדנו בפעילויות הבית כגון ארגון הכביסה, קיפול בגדים, ארגון הארון וכ"ו.

*נתן גם לשחק **משחקים פורמאליים** כמו לוטו, משחק זיכרון או פאזל המתייחסים לנושא זה בלבד.

***להקריא ספרים בנושא, לשוחח בזמן ולאחר הקריאה.**

מומלץ להשתמש ולעודד שימוש בפעלים ספציפיים ובתארים מתאימים, מדויקים.
מומלץ לעודד השלמת הפכים ודימויים, כמו: "השרוולים שלי ארוכים, השרוולים שלך...",
"החולצה שלי צהובה כמו..."

***הפעילות החדשה שהמצאתם לאחסון ושליפת המלים:**

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

בהצלחה!